

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Jonáš 1

Text: Jonáš 3 *I stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi podruhé: "Vstaň, jdi do Ninive, toho velikého města, a povolávej v něm, co ti uložím." Jonáš tedy vstal a šel do Ninive, jak mu Hospodin uložil. Ninive bylo veliké město před Bohem, muselo se jím procházet tři dny. Jonáš vešel do města, procházel jím jeden den a volal: "Ještě čtyřicet dní, a Ninive bude vyvráceno." I uvěřili ninivští muži Bobu, vyhlásili půst a oblékli si žíněné suknice od největšího až po nejmenšího. Když to slovo proniklo k ninivskému králi, vstal ze svého trůnu, odložil svůj plášť, zabalil se do žíněné suknice a sedl si do popela. Pořem dal v Ninive rozhlásit: "Podle vůle krále a jeho mocných rádců! Lidé ani zvířata, skot ani brav at' nic neokusí, at' se nepasou a nepijí vodu. At' se zabalí do žíněné suknice, lidé i zvířata, a naléhavě at' volají k Bobu. Každý at' se odvrátí od své zlé cesty a od násilí, které mu lpí na ruce. Kdo ví, možná že se Bůh v lítosti obrátí a odvrátí od svého planoucího hněvu a nezahyneme." I viděl Bůh, jak si počínají, že se odvracejí od své zlé cesty, a lítoval, že jim chtěl učinit zlo, které ohlásil. - A neučinil tak.*

Jonáš je Bohem povolán, aby šel do Ninive a ohlásil Boží soud, protože obyvatelé tohoto města páchají mnoho zla. Jonáš se ale ztíká zodpovědnosti za svěřený úkol. A chce se před Hospodinem ukrýt. Vydá se zcela opačným směrem než kam ho posílá Hospodin a chce uprchnout do Taršíše. To je místo, kterým se symbolicky vyjadřuje, že chtěl utéci až na „sám kraj světa“. Sestoupil do Jafy, sestoupil na loď, tam sestoupil do podpalubí a nakonec sestoupil až „ke kořenům horstev“. Jeho útěk od Boha je popisován jako sestup, jako pád. Jonáš se propadá stále hlouběji. Ale před Bohem se nemá šanci ukrýt. Bůh je všude.

Jonáš tu představuje lidi, kteří utíkají před zodpovědností. Setkáváme se tu však i s námořníky. Jsou to chlapi otrlí, pohané jak řemen, neizraelci, neznabozi. Snaží se jak umí, aby v bouři zachránili plavidlo, podle svého poznání řeší složitou situaci a modlí se k svým bohům. Jistěže nepravým. Proto také nic nepomáhá. Ale zřejmá je jejich upřímná snaha zachránit sebe i celou posádku. Pohanští námořníci jsou tu vykresleni jako mnohem zbožnější než Jonáš. To oni musí Hospodinova proroka vyzývat, aby se modlil k svému Bohu! To oni jej prosí, aby jim vydal svědectví, v jakého Boha věří. To oni jej napomínají a hrozí se toho, že prchá od Hospodina. Pohané se děsí toho, jak opovážlivě se vůči Bohu chová jeho prorok. Kladou mu otázky. Jonáš musí přiznat barvu. Musí vydat osobní svědectví víry. Všimněte si, že otázky námořníků jsou „existenciální povahy“ – tzn. na Jonášově odpovědi závisí jejich další existence, jejich život – to co Jonáš odpoví je může zachránit, spasit. Jinak ty otázky vypadají vcelku banálně: Co jsi zač? Čím se zabýváš? Odkud jsi? Z jaké země? K jakému lidu se hlásíš? Kdybychom neznali tu vypjatou dramatickou situaci, v níž se celý rozhovor odehrává, tak bychom si řekli, že jde o vcelku nepodstatné věci. Že se jen tak vykládá, aby řeč nestála. Ale my víme, že tomu tak není. I za domněle banálními otázkami našich vlastních přátel je třeba vidět existenciální nouzi dnešního člověka. Kontext doby. Souvislosti, které jsou v pozadí. Rodinné poměry. Závislosti. Zranění. Otázky po smyslu života, po spáse, po záchraně. A tu jde o to, umět říci pravé slovo v pravý čas.

Námořníci jsou pohané, ale zoufale hledají Boha. Jonáš je žid ale od Boha zoufale utíká. A těm všem je Bůh v bouři přítomen. Bůh je totiž všude. Důležitější otázka než kde je v bouři našeho života Bůh, je otázka, kde jsi ty? Jsi tam, kde být máš? Děláš to, co dělat máš? To je důležité. Ne, kde je Bůh – ten je všude. Ale co děláš ty? Na tom záleží, jestli Boha hledáš nebo před ním utíkáš.

Jonáš se na moři ocitl v palbě otázek. Musí nyní nejen vyznat svou víru, ale také přiznat svou vinu. On neříká hrdě, že věří v Hospodina, ale spíše pokořeně, že se Hospodina bojí, vyznává, že není všechno mezi ním a Bohem v pořádku. Taková upřímnost ve víře však dodává našemu svědectví na věrohodnosti. Naše svědectví bude mít moc, když nebudeme své viny před lidmi zakrývat ale odkrývat. Někdy to může členy sboru pohoršovat, když třeba farář před druhými odkrývá své slabosti, přičemž by je mělo spíš pobuřovat, kdyby je tajil. Jonáš přiznává, že „prchá od Hospodina“. Vyznává svou vinu a vyvozuje z toho osobní důsledky. Nemusí obětovat jen svou čest nebo politickou kariéru ale sám sebe, aby uklidnil rozbouranou hladinu a zachránil ty, kteří s ním plují na jedné lodi. Nechává se hodit do moře.

Překvapivě, není to jeho konec. Tři dny a tři noci stráví v břiše velryby a pak, světe div se, přinese Ninivanům záchranu. Jonáš se tak stává předobrazem samotného Krista. Ježíš se obětuje pro záchranu všech lidí, aby usmířil Boží hněv. A tak se stává Spasitelem světa. Není ukřižován za své provinění. Bere na sebe trest za naše viny a my, hříšníci celého světa smíme žít díky oběti Ježíšově.

Velmi zvláštní je poznání, že vlastně tam, kde by se zdálo, že je Jonáš Bohu nejdálší, totiž v hlubinách moře a ještě v útrokách velryby, tak právě tam s ním Bůh podivuhodně jedná. Tam je mu Bůh jakoby nejbližší. Tam dochází u Jonáše k obratu a on se začíná navracet k Hospodinu. V tom žalmu, který se Jonáš modlí v útrokách ryby můžeme sledovat postupnou změnu jeho myšlení.

Modlitba začíná chvalozpěvem na Hospodina, který vyslyšel Jonášovo volání ve chvíli smrtelné úzkosti. V té chvíli, kdy byl hozen do moře a smrt jej obklopila ze všech stran, v té chvíli se v něm najednou rodí žíznivá touha po Bohu, po možnosti žít v jeho blízkosti. V poslední chvíli svého života Jonáš zvolá: „Tak rád bych zase hleděl na tvůj svatý chrám.“ Do té doby Jonáš utíkal od Boha. Chtěl mu být co nejvíce vzdálen. Šel v tom až do krajnosti. Ale v poslední chvíli si uvědomil naléhavou potřebu Boží blízkosti. V té rybě tu Boží blízkost také poznal, a to jej zaplavilo vděčností a z jeho srdce vytryskla chvála.

Kolikrát člověk ve svém vzdoru vůči Pánu Bohu nechá zajít věci až do krajnosti, aby si teprve tam na poslední chvíli uvědomil, jak moc Boha potřebuje. Jonáš právě v té nejtěžší chvíli svého života prožívá své spasení. V Jonášově pádu do hlubin se RYBA stává symbolem záchrany a dáme-li si to do souvislosti, víme, že ryba je současně symbolem křesťanů. Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel – to je kryptogram. Začáteční písmena těchto slov dají dohromady slovo ICHTHYS, tedy řecky ryba. Ryba tak znamená zachránce, Spasitel. A Jonáš si právě v rybě uvědomuje svou spásu a dobrořečí Hospodinu.

Jedině díky vlastnímu obrácení se Jonáš stává pomocí i pro obyvatele Ninive. Jenom proto, že sám prožil záchranu, nyní poslušně jde do Ninive a zvěstuje, co mu Bůh uložil. Dokud sám neprožil vlastní záchranu, tak ani neměl motivaci kázat druhým. A tak bychom čekali, že Boží milost, kterou zakusil sám na sobě, bude i druhým přát. Ovšem, nestalo se tak. Podobně jako v Ježíšově podobenství o nemilosrdném služebníkovi. V poslední kapitole vidíme Jonáše opět v krizi a bloudění víry.

Pohanští Ninivané jsou tu opět ve velikém kontrastu k elitnímu příslušníkovi vyvoleného národa, k Hospodinovu proroku. Podobně jako námořníci jsou Ninivští mnohem otevřenější pro Boží slovo než sám prorok. Ti, jejichž zlo vystoupilo před Boží tvář, takže se Hospodin rozhodl je zničit, ti vzorovým způsobem činí pokání. Stačí jeden den prorokova kázání a Ninive se obrací o 180°. Ninive jako vyschlá houba prudce nasává Boží slovo zvěstované prorokem, berou proroka za slovo, berou jej zcela vážně, ani na chvíli nepochybují o tom, že jeho slovo platí – a to je záchránčí!

Jak vlastně Ninivští na Jonášovo kázání zareagovali? Čtete, že „uvěřili Bohu, vyhlásili půst a oblékli si žíněné suknice.“ Jejich obrácení zahrnuje tři složky: víru v Boha, lítost a změnu smýšlení.

Všimněte si také, že u Ninivanů nejde o žádnou lacinou milost. Čtyřicet dní se postilo 120 tis. lidí. Ani zvířatům nedávali žrát, aby jim i bučení dobytka připomínalo, že mají volat k Bohu o smilování. Upustili od všeho zlého, co dřív činili. A to všechno podstoupili přesto, že si vůbec nebyli jisti, jestli jim to bude co platné. Oni říkali: „Kdo ví, možná, že se Bůh v lítosti obrátí a nezahyneme. Kdo ví? Možná.“ I kdyby to nevyšlo, jim stálo za to alespoň to zkusit.

Nás Boží slovo už dopředu ujistí uje o Boží milosti. A přesto potřebu pokání občas podceňujeme. Jako bychom o Boží milost vůbec nestáli. Říkáme si: Vždyť Pán Bůh nám tak nebo tak musí odpustit pro obět' svého Syna, Pána Ježíše Krista, který zemřel za naše hříchy na kříži, tak jaképak copak. To ale je braní Boží milosti nadarmo. Bůh není automat na odpouštění. Ale také není bezcitný a nelitostný. O tom je poslední kapitola knihy Jonáš. Máme co činit s Bohem živým, který je milostivý a plný slitování, shovívavý a nesmírně milosrdný. A proto má smysl činit pokání a uvažovat o návratu, jestliže jsme zrovna na útěku před Bohem. Má smysl se spolehnout na obět' Pána Ježíše Krista, když si nevíme rady v bouřích svého života. Ninive je dokonce povzbudivým důkazem toho, že má smysl snad i kázání všelijak pochybného kazatele.

Modlitba: *Bože náš a Otče, ty nás voláš k odpovědnému svědectví víry. Prosíme tě, navrať nás vždy znovu k tobě, ať je naše svědectví vždy pravé a autentické. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Bože náš, skláníme se před tebou v hluboké pokoře a úctě, ve vědomí, že si nic nezasluhujeme, ale v naději, že jsi Bůh, kterého jímá lítost nad každým zlem, odvažujeme se prosit: Za lidi, kteří přestali rozlišovat mezi dobrem a zlem. Prosíme za lidi, kteří neznají pravdu a znají jenom lež. Prosíme za ty, kdo tě znají, ale bojí se tvé evangelium hlásat uprostřed atmosféry lži a nenávisti. Prosíme, aby tvé slovo bylo jasně slyšet na veřejnosti. Prosíme za sdělovací prostředky a média, aby v nich byl slyšet jasný hlas evangelia. Prosíme za lidi, kteří se bojí vstoupit do kostela, na církevní půdu, kdo mají vůči křesťanům předsudky a bariéry. Prosíme za všechny, kdo jsou pod psychickým i fyzickým tlakem v zaměstnání či doma. Prosíme za vládu a politiky, za zákony a zákonodárce, za celou společnost. Dej, ať ti, kdo jsou pokorného ducha nejsou za pokládání slabochy.*